

Baltsar, 16 år – jude

Jag jobbar lite extra här i judiska församlingen, det är därför jag är här nu. Jag säljer och lånar ut böcker inför Chanukka.

Chanukka är en ljusfest, till minne av tempelinvigningen, och sammanfaller nästan med den kristna julen. Fast Chanukka varar 8 dagar.

Att jag är jude beror på att jag är det, och det beror i sin tur på att min mor är judinna och då blir man jude vare sig man vill det eller inte.

Jag har vuxit upp med det helt enkelt. Det är klart man påverkas av sina föräldrar. Men jag har funderat mycket själv också och jag har bestämt mig för att det är judendomen jag vill ägna mitt liv åt. Sen vet jag inte hur mycket jag fått hemifrån, men jag är i stort sett väldigt nöjd med det.

Det finns många olika slags grenar inom judendomen. Jag har vuxit upp i ett konservativt hem, så vi har alltid firat de judiska helgerna och vi har följt många andra traditioner också. Men sedan ett år tillbaka har jag gått in för ett mer ortodox liv, som är striktare.

Jag har till exempel börjat hålla hårdare på reglerna för sabbaten, som att inte tända och släcka lampor, såna saker. Sen går jag i synagogan mycket mer än förut. Helst skulle jag vilja gå varje morgon, men det hinner jag inte.

På sommaren går jag två gånger i veckan och på vintern en gång, på sabbatsmorgonen. Man får nämligen inte hålla på med eld och elektricitet under sabbaten. Man räknar ju sabbaten från fredag solnedgång till lördag solnedgång. På vintern börjar sabbaten så tidigt på fredagen, på grund av mörkret, så då hinner jag inte till synagogan på kvällen, utan kan bara gå på lördagsmorgonen.

Tron betyder väldigt mycket för mig. Den styr mitt liv eller man kan säga att jag styr mitt liv efter den. Det är kanske lite svårare, men det är inget jag skulle vilja bli av med.

Som det här med maten. Men det löser sig faktiskt. I skolan äter jag på papptallrikar och äter vegetarisk mat och det är inte så mycket med det. Jag går ju i en vanlig skola, för det finns inget judiskt gymnasium.

Det här med papptallrikar beror på att jag inte vill äta på tallrikar det varit felaktig mat på, så att säga. Mat som inte är OK, enligt judendomen.

En annan sak som skiljer mig från andra kompisar är att jag inte är ute och festar på fredagkvällarna. På somrarna blir det inte heller på lördagen, för då är sabbaten inte slut förrän vid elva, tolv på kvällen, när solen gått ner. Det gäller aktiviteter av alla möjliga slag. Ibland har det varit irriterande för sånt jag velat göra.

De flesta av mina kompisar är judar och är införstådda med det här livet. Men mina klasskompisar är nyfikna. De har väl kanske läst lite om judendomen, men aldrig träffat nån som lever judiskt. De frågar mig ofta om sådana saker.

Ibland ställer de frågor och tror att man kan svara jättekort, men en del frågor är ju filosofiska och kräver längre förklaringar. Och en del kan jag inte svara hundra procentigt på heller – än!

Jag känner en slags samhörighet med alla judar i världen, fastän man aldrig träffats. Bland annat för att judarna aldrig haft något eget land, före Israel. De skulle heller aldrig ha överlevt om de inte haft en så stark sammanhållning och hållit på traditionerna. Och tradition är nästan ett nyckelord inom judendomen.

Judendomen är ju inte bara en religion, utan ett folk också. Man ska aldrig glömma att man är jude, det är många som gör det och som lever ett helt vanligt liv. Men det spelar ingen roll hur mycket, eller lite, man håller alla lagar och bud – man ska aldrig glömma att man är jude, för det ger något speciellt. Om man är jude och inte

glömmer det tror jag man får någon slags själsfrid. Man är mer stolt över sig själv, tror jag.

Gud är för mig den kraft i universum som gör att planeter skapas och som gör att liv finns. Det är den kraften som samordnar alla molekyler och elektroner.

Vetenskapsmännen säger att Gud inte finns och att allt som sker är naturligt, men Gud är den kraften som gör att det händer, att väteatomer reagerar som de gör med helium. För jorden kom inte till av en slump. Det är bara att gå ut i naturen och se på alla växter och djur. Det finns en kraft bakom. Den kraften är Gud för mig.

För några år sedan trodde jag att Gud har övergivit jorden, eftersom det fortfarande finns krig och elände. Men nu tror jag mer på Gud som en kraft, och inte på Gud som en jultomte. Men jag vet inte om jag kan säga att jag pratar med den kraften...

Många judar har helt gett upp sin tro på Gud efter att ha suttit i koncentrationsläger och bett till Gud utan att ha fått någon hjälp. Det kanske inte är så underligt, men jag tror inte riktigt på Gud på det sättet. Fast visst ber jag.

I gudstjänsten, som är på hebreiska, ingår ju böner, men eftersom jag inte förstår hebreiska så bra är det inte så lätt. Men jag går och studerar hebreiska för att lära mig mera.

I gudstjänsten ingår den sk tysta bönen, Amidah. Den är till för att man skulle kunna be om vad som helst som kommer från hjärtat, och i den bönen brukar jag alltid lägga in lite extra. Den finns i varje gudstjänst.

Men egentligen kan man ju be när som helst. Jag behöver ju inte ta fram en bönbok eller en kippa (kalott) för att be. På sätt och vis ber man ju hela tiden.

Bibeln läser man ju i gudstjänsten, på hebreiska då, men jag brukar läsa den svenska översättningen också för att kunna förstå allt. Men hemma läser jag den inte precis. Kanske för att jag är lite lat. Och sen vet jag inte riktigt vad den skulle kunna ge mig. Men visst är den intressant. Hade jag mer tid så kanske...

Församlingen som institution betyder inte så mycket för mig, men däremot människorna här, oavsett om de är medlemmar eller ej. Men visst är det jättebra för judarna i Stockholm att det finns en synagoga.

Egentligen har jag inte så mycket tid över. Det finns en ungdomsgrupp i församlingen, men den är jag inte med i. Jag är inte så mycket för föreningsliv. Jag spelar piano och strax ska jag spela basket.

Jag tar också privatlektioner för att kunna leda nyårgudstjänsten

nästa år. Nyårsdagen heter Rosch Haschanah och då gör man bot och bättring inför det nya året. Jag gör det för att det är bra att kunna, och sen är det ju en otrolig ära att få göra det. Men det är mycket komplicerade melodier och sånger.

Jag tycker om alla helgerna på olika sätt. Men kanske bäst om Pesach, påskan. Den är ju lite speciell. Då får man bara äta osyrat bröd och får städa lägenheten flera veckor innan för att få bort allt syrat bröd, precis hela lägenheten.

Sen firar man i åtta dagar, och de två första och sista dagarna får man inte arbeta heller. De två första dagarna går man igenom hela uttåget ur Egypten, hela historien. Och äter speciell mat, med bröd som man får köpa från Holland och Israel för att det inte går att få tag på i Sverige. Och så är man kanske tjugo personer som sjunger, äter och pratar till klockan två på natten hemma hos någon. Och alla barn får vara med och lär sig på det viset.

Även om de inte lever så där religiöst så kommer de flesta judar i kontakt med festerna och högtiderna. Det hör också till att man bjuder hem dem som inte har några att fira med.

Jag tror inte min tro är sannare än andras. Men den skiljer sig genom att judendomen också är ett folk, med större sammanhållning. Vi har till exempel aldrig haft religionskrig, som kristendomen. Men det är ju samma kraft som både kristendomen, islam och judendomen utgår från. Sen tror de kristna att Messias redan kommit och vi judar väntar fortfarande.

Om jag blev kär i en tjej som inte var judinna? Nej, det skulle nog inte gå... men om hon var beredd att konvertera till judendomen då kanske det skulle gå. Jag skulle inte kunna konvertera till någon annan tro och jag skulle inte kunna gifta mig med någon som inte tillhörde judendomen. För även om jag vore kär så betyder religionen mer.

Att älska sin nästa som sig själv, det är grundprincipen tycker jag.

Om det är nåt som jag har svårt för i den judiska tron så kompromissar jag! Man bör ju egentligen be tre gånger om dan, och om man inte kan gå i synagogan så gör man det hemma. Men jag har av någon anledning aldrig gjort det. Och det är ingen som straffar mig för det. Hur man vill leva är ju upp till var och en.

Men sen finns det ju saker i Bibeln som inte borde stå där, enligt min åsikt. Jag tror, och många med mig, att Bibeln är skriven av människor, fast hur mycket gudomlig inspiration den har är jag osäker på. Och man kan ju inte läsa Bibeln precis som det står. Man måste läsa mellan raderna, och förstå symboliken.

Jag är inte politiskt aktiv, men jag är intresserad. Det är nog liberalismen och folkpartiet som ligger närmast mig. De är mycket för religionsfrihet och de vill tillåta kosher-slakt i Sverige. Koscher-slakt betyder att djuren slaktas enligt våra regler. Det vore bra, för vi får ju inte äta kött eller annan mat som inte är kosher.

Folkpartiet har också bra kontakter med Israel. Sen är ju liberalism motsatsen till rasism och fascism och de har en positiv syn på invandring.

Som jude känner jag mig ofta utsatt. Inte av mina kompisar, men på min skola ute i Fittja är de allra flesta araber. Jag vet att om jag skulle gå omkring med en Israel-T-shirt, då skulle jag inte klara mig genom dagen utan skällsord och sånt.

När jag gick i sjuan gick jag också i en skola med många araber, och det är inte så att jag tycker illa om dem, men där fick jag lappar med hakkors och de ritade hakkors i mina böcker.

Nu låter det kanske som om jag har paranoia för araber, men det har jag inte. Men jag vet att det finns åtminstone några i min skola som skulle kunna slå ner mig för att jag är jude. Det finns säkert några som kommer från Västbanken och som har en otroligt negativ syn på judar, oavsett vad man har gjort eller inte.

Så jag har bara talat om att jag är jude för mina klasskamrater och bett dem att hålla tyst om det.

Min kippa (kalott) har jag när jag ber och hela sabbaten och ibland när jag åker till och från synagogan. Men bara ibland. En gång var jag med om att en kille skrek "jävla jude" till mig. Det ironiska var att han själv var neger. Varför skulle han skrika åt någon från en annan utsatt grupp?

Om tio år, tja... jag vet inte om jag är gift eller så, men jag bor inte hemma i alla fall. Jag hoppas att jag arbetar som skådespelare, och har fått jobb på Dramaten. Jag går på teaterlinjen i gymnasiet.

Eller så har jag flyttat till USA och jobbar på något filmbolag eller jobbar med teater där. I USA är det lättare att leva ett judiskt liv och man kan gå med kippa på sig utan att känna sig uttittad.

Jag skulle vilja göra komedier!

I Sverige har jag ingen framtid, så känns det. Det är så litet. Möjligheterna att arbeta med film och att leva ett judiskt liv är så begränsade här. Så antingen blir det USA eller Israel.

Det fina med USA är att där finns det synagogor överallt. Min dröm är att ha fem minuter till närmaste synagoga och tio minuter till närmaste kosher-butik.

Men jag vill i alla fall bli begravd i Israel, för det är i alla fall det Heliga landet och där vill jag sluta mina dagar.